

Centrālās statistikas pārvaldes (Pārvalde) apsekojuma mērķis, tiesiskais pamatojums un iegūto datu izmantošana

“Mājsaimniecību budžeta apsekojums” (MBA)

- Kāpēc nepieciešams sniegt datus un kādam nolūkam izmanto oficiālo statistiku?
- Kāds ir tiesiskais pamats oficiālās statistikas nodrošināšanai?
- Kur ir noteikts pienākums iesniegt datus?
- Vai Pārvalde izmanto administratīvajos datu avotos (piemēram, valsts reģistros) pieejamo informāciju?
- Kam ir jāiesniedz dati?
- Kur publicē oficiālo statistiku?
- Kas ir galvenie oficiālās statistikas lietotāji?
- Vai Pārvalde ievēro datu konfidencialitāti?
- Vai Pārvalde ievēro Vispārējo datu aizsardzības regulu?

Kāpēc nepieciešams sniegt datus un kādam nolūkam izmanto oficiālo statistiku?

Centrālā statistikas pārvalde (turpmāk – Pārvalde) lūdz iesniegt datus, lai nodrošinātu lietotāju vajadzības, kas definētas [Oficiālās statistikas programmā](#).

Mājsaimniecību budžeta apsekojums Latvijā notiek reizi piecos gados. MBA tiek veikts visās ES dalībvalstīs. MBA mērķis ir noteikt mājsaimniecību patēriņa izdevumu līmeni un struktūru gan valstī kopumā, gan reģionos, kā arī dažādās mājsaimniecību grupās. MBA nodrošina informāciju patēriņa cenu (inflācijas) indeksa aprēķināšanai un iekšzemes kopprodukta novērtēšanai, kā arī ļauj analizēt pārtikas produktu patēriņu mājsaimniecībās. Patēriņa izdevumu struktūra lielā mērā raksturo iedzīvotāju materiālo labklājību.

Apsekojuma datus Latvijas valsts institūcijas un starptautiskās organizācijas izmanto, lai analizētu iedzīvotāju patēriņa paradumus un dzīves kvalitāti, kā arī novērtētu ekonomisko nevienlīdzību.

Mājsaimniecību budžeta apsekojuma dati tiek izmantoti sociālās politikas veidošanā, lai veidotu un uzlabotu sociālās palīdzības programmas, atbalstu ģimenēm ar zemiem ienākumiem un izstrādātu pasākumus nabadzības mazināšanai.

Kāds ir tiesiskais pamats oficiālās statistikas nodrošināšanai?

Oficiālo statistiku nodrošina, lai izpildītu šādus tiesību aktus:

- [Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 10. oktobra Regulu \(ES\) Nr. 2019/1700](#), ar ko izveido vienotu ietvaru Eiropas statistikai par personām un mājsaimniecībām, kuras pamatā ir no izlasēm savākti dati individuālā līmenī, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 808/2004, (EK) Nr. 452/2008 un (EK) Nr. 1338/2008 un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1177/2003 un Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 (Dokuments attiecas uz EEZ);
- [Komisijas 2019. gada 16. decembra Īstenošanas regulu \(ES\) Nr. 2019/2181](#), ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/1700 precizē tehniskos raksturlielumus attiecībā uz elementiem, kuri ir kopīgi vairākām datu kopām;
- [Komisijas 2022. gada 28. oktobra Īstenošanas regulu \(ES\) Nr. 2022/2094](#), ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2019/1700 precizē datu kopu tehniskos aspektus, nosaka informācijas nosūtīšanas tehniskos formātus un precizē kvalitātes ziņojumu detalizētu sagatavošanas kārtību un saturu par izlases apsekojuma organizēšanu patēriņa jomā (Dokuments attiecas uz EEZ);
- [Komisijas 2019. gada 16. decembra Deleģēto regulu \(ES\) Nr. 2020/256](#), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2019/1700 papildina, izveidojot daudzgadu mainīgo plānu (Dokuments attiecas uz EEZ);
- [Komisijas 2022. gada 21. oktobra Deleģēto regulu \(ES\) Nr. 2023/126](#), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2019/1700 papildina, precizējot patēriņa jomas mainīgo lielumu skaitu un nosaukumus (Dokuments attiecas uz EEZ).

Kur ir noteikts pienākums iesniegt datus?

Pienākums iesniegt datus izriet no [Statistikas likuma 14. panta pirmās daļas](#), kurā noteikts, ka Pārvaldei ir tiesības pieprasīt, lai respondents sagatavo un sniedz datus par statistisko vienību, arī ierobežotas pieejamības informāciju, lai nodrošinātu oficiālo statistiku. Respondents statistikas iestādei tās noteiktajā termiņā, formā un apjomā sniedz patiesus datus. Pēc statistikas iestādes pieprasījuma respondents sniedz rakstveida vai mutvārdu paskaidrojumus par šiem datiem.

Vai Pārvalde izmanto administratīvajos datu avotos (piemēram, valsts reģistros) pieejamo informāciju?

Tiek izmantoti Fizisko personu reģistra dati par respondentu: vārds, uzvārds, dzimšanas datums, personas kods, dzimums, vecums, ģimenes stāvoklis, radniecība, tautība, pilsonība, dzimšanas valsts. Atsevišķi rādītāji (ienākumu mainīgie) tiek pilnībā vai daļēji iegūti no Valsts ieņēmumu dienesta (bruto un neto ienākumi no algotā darba, ienākumi no īpašuma izīrēšanas u.c. ienākumi), Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (valsts pensijas un pabalsti, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas), SIA "ZZ Dats" un atsevišķām pašvaldībām (pašvaldību pabalsti), Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas (uzturlīdzekļi), Nodarbinātības valsts aģentūras (dati par dalību atbalsta pasākumos darba meklētājiem). Tiek izmantota pārvaldes apkopotā informācija par personu izglītības līmeni, darba vietas nozari, profesiju. Tiek izmantoti SIA

"MAXIMA Latvija", SIA "Patrika" (Barbora) un SIA "Rimi Latvia" dati par pirkumiem.

Lai nodrošinātu telefoninterviju veikšanu, informāciju par respondenta vārdu un uzvārdu Pārvalde iegūst no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Fizisko personu reģistra saskaņā ar [Statistikas likumu](#), bet respondenta tālruna numuru saņem attiecīgā apsekojuma veikšanai no valsts iestādēm (Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Valsts ieņēmumu dienesta, Ceļu satiksmes drošības direkcijas, Nacionālā veselības dienesta) saskaņā ar [Oficiālās statistikas programmu](#), [Statistikas likumu](#) un elektronisko sakaru komersantiem, kas nodrošina publiskā mobilo telefonu tīkla darbību saskaņā ar [Elektronisko sakaru likumu](#) un [Statistikas likumu](#).

Kam ir jāiesniedz dati?

Apsekojuma mērķa grupa ir 16 gadus vecas un vecākas personas, kuras dzīvo privātās mājsaimniecībās Latvijas teritorijā. Netiek aptaujātas personas, kuras dzīvo kolektīvajās mājsaimniecībās vai institūcijās (t.i., veco ļaužu pansionātos, bērnu invalīdu internātos, studentu kopmītnēs, viesnīcās, slimnīcās, sanatorijās, cietumos u.tml.). Apsekojuma laikā tiek iegūta informācija kā par visu mājsaimniecību kopumā, tā arī par katru mājsaimniecības locekli. Tiek aptaujātas personas, kuras dzīvo atlasītajā adresē neatkarīgi no personas deklarētās dzīvesvietas.

Mājsaimniecību budžeta apsekojums Latvijā pirmo reizi veikts 1996. gadā.

Izlases izveidošanas standarts:

- [Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 10. oktobra Regulas \(ES\) Nr. 2019/1700](#), ar ko izveido vienotu ietvaru Eiropas statistikai par personām un mājsaimniecībām, kuras pamatā ir no izlasēm savākti dati individuālā līmenī, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 808/2004, (EK) Nr. 452/2008 un (EK) Nr. 1338/2008 un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1177/2003 un Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 (Dokuments attiecas uz EEZ) 3. un 12. pants, 1., 2. un 3. pielikums;
- [Komisijas 2019. gada 16. decembra Īstenošanas regulu \(ES\) Nr. 2019/2180](#), ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/1700 precizē kvalitātes ziņojumu detalizētu sagatavošanas kārtību un saturu (Dokuments attiecas uz EEZ);
- [Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 812](#) "Oficiālās statistikas veidlapu paraugu apstiprināšanas un veidlapu aizpildīšanas un iesniegšanas noteikumi".

Kur publicē oficiālo statistiku?

- Oficiālās statistikas portālā: [Mājsaimniecību izdevumi un patēriņš](#)
- Eiropas Savienības Statistikas biroja (*Eurostat*) [datubāzē](#).

➤ Kas ir galvenie oficiālās statistikas lietotāji?

- Centrālā statistikas pārvalde
- Ekonomikas ministrija
- Labklājības ministrija
- Zemkopības ministrija
- Satiksmes ministrija
- Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD)

➤ Vai Pārvalde ievēro datu konfidencialitāti?

Pārvalde ievēro datu konfidencialitāti. Pārvaldes nodarbinātajiem aizliegts izpaust datus un citu ierobežotas pieejamības informāciju, kas viņiem kļuvusi zināma, pildot dienesta vai darba pienākumus. Tas attiecas arī uz personām, kuras uz laiku ir iesaistītas oficiālās statistikas nodrošināšanā vai ar kurām izbeigtas darba vai dienesta tiesiskās attiecības.

Pārvalde veic nepieciešamās darbības, lai novērstu neatļautu piekļuvi datiem, to sagrozīšanu vai izplatīšanu, nejaušu vai neatļautu iznīcināšanu.

No respondentiem iegūtos datus izmanto oficiālās statistikas nodrošināšanai, tas nozīmē, ka datus, kas primāri iegūti statistikas nodrošināšanai, nedrīkst izmantot civilprocesā, administratīvajā procesā, kriminālprocesā vai komercdarbībā.

➤ Vai Pārvalde ievēro Vispārējo datu aizsardzības regulu?

Pārvalde ievēro Vispārējo datu aizsardzības regulu.

Pārvalde pieprasa un apstrādā datus saskaņā ar [Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulas \(ES\) 2016/679](#) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK 6. panta 1. punkta c) un e) apakšpunktu un 89. panta 1. un 2. punktu normatīvajos aktos noteikto uzdevumu izpildei vai sabiedrības interesēs.

Vairāk par informācijas drošību un datu aizsardzību var atrast Pārvaldes tīmekļvietnē: <https://www.csp.gov.lv/lv/informācijas-drosiba-un-datu-aizsardziba>.